

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

Sözcük Sayısı:3500

YENİ TARİHSELÇİLİK ÇERÇEVESİNDE RESİMLİ DÜNYA

Kategori: CAT 1

Araştırma Sorusu: Nedim Gürsel'in "Resimli Dünya" romanında "Yeni Tarihselcilik" akımının incelenmesi.

Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

I.GİRİŞ.....	3
II.RESİMLİ DÜNYA ROMANINDA YENİ TARİHSELÇİLİK	5
II.A. YENİ TARİHSELÇİLİK KURAMININ FİGÜR ÜZERİNDEN İNCELENMESİ.....	7
III. YENİ TARİHSELÇİLİK VE TARİHİN SÜREKLİ YENİDEN İNŞASI.....	14
IV.SONUÇ	14
KAYNAKÇA	17

I.GİRİŞ

Romanlar ve hikâyeler; günlük hayatın, kültürel değişimlerin ve ekonomik şartların etkisini – yazar tercih ederse- barındırabilen edebi türlerdir. Romanlarda kültürel değişimlerin, günlük hayatın ve ekonominin romana etkisi genellikle gerçekçi ve detaylı bir şekilde işlenir. Bu unsurlar, okuyuculara toplumsal yapının nasıl şekillendiğini anlamaları için derinlemesine bir bakış sunar ve zaman zaman toplumsal eleştirilerin de odak noktası olabilir. Bu edebi türler, okuyuculara hem geçmişin hem de günümüzün toplumsal ve kültürel dinamiklerini keşfetme fırsatı sunar. Geçmiş konu alan romanlarda tarihi olayların ve tarihte yaşamış kişilerin metinlere konu olduğu görülmektedir. Geleneksel tarihi anlatım, genellikle devletlerin ve önemli figürlerin hareketlerini ve kararlarını vurgulamaktadır. Özellikle siyasi ve askeri olaylar ön planda bulunur ve tarih, genellikle belirli liderlerin eylemleriyle bağlantılı olarak anlatılır. Bu yaklaşım, tarihi büyük ölçüde liderlerin ve devletlerin etkisi altında şekillenen bir dizi olay olarak sunar. Geleneksel tarihi anlatımın aksine yeni tarihselcilik, okuyucuya daha geniş bir bakış açısı sunar ve tarihsel anlatımı farklı kaynaklardan beslenen, çok yönlü bir süreç haline getirir. Sadece devletlerin ve liderlerin değil; aynı zamanda günlük yaşamın, kültürel değişimlerin, ekonomik etkilerin ve toplumsal dinamiklerin de tarih içindeki etkisini inceler. Bu yaklaşım, tarihi sadece siyasi ve askeri bağlamda incelemenin aksine, insanların günlük yaşamlarını ve deneyimlerini de içeren daha geniş bir bağlamda anlamaya çalışır. Yeni tarihselcilik kuramı ilk olarak Amerikalı eleştirmen Stephen Greenblatt tarafından 1892 yılında bir roman okuma yöntemi olarak ortaya atılmıştır. Greenblatt’a göre edebi bir eser hem tarihsel hem de metinsel bağlamı ile değerlendirilmelidir çünkü edebi bir metin üretildiği tarihsel koşullardan ve yazarın durumundan da etkilenir. Sonuç olarak yeni tarihselcilik akımı edebiyat eserlerini yazıldıkları dönemin ürünleri olarak görmekte ve o dönemin tarihsel, siyasi, kültürel ve toplumsal koşullarından etkilendiklerini savunmaktadır. (Erdemir, s. 2018)

Tarihin yeniden kurgulanarak anlatılması modern edebiyatta pek çok yazarın dikkatini çekmiştir. Nedim Gürsel dâhil olmak üzere birçok yazar tarafından bu yeni bakış açısı benimsenmiştir. Gürsel'in eserleri genellikle geleneksel tarih anlatısının sınırlarını aşarak, tarihi bir arka plan olarak kullanır ve bu tarihi çerçevenin içine toplumsal ve kültürel dinamikleri yerleştirir. Özellikle çoklu perspektifleri kullanma eğilimi, Gürsel'in eserlerinde gözlemlenmektedir. Karakterlerinin farklı geçmişlere ve deneyimlere sahip olması, eserlerinde tarihi olayların ve toplumsal değişimlerin çeşitli yönlerini ortaya koymasını sağlar. Gürsel'in eserlerinde, özellikle "Resimli Dünya" romanında, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Venedik'e uzanan farklı uzamlarda toplumsal kalıplar ve kültürel değişimleri ele aldığı görülür. (Çavuş, s. 2002) "Resimli Dünya" eserinde bu kalıplar ve kültürel değişimler, odak figür olan Kamil Uzman'ın farklı tablolar üzerinden yaptığı yorumlarla ele alınmaktadır.

Nedim Gürsel'in "Resimli Dünya" romanı, Türk edebiyatında tarihe önemli örneklerinden biri olarak kabul edilir. Roman; sanat tarihçisi Kamil Uzman'ın hayatı ve araştırmaları üzerinden, geçmiş ile günümüz arasında kurulan köprüler ve sanatın tarihsel bağlamlardaki rolü gibi derin temaları işler. Romanda iki temel anlatı ele alınır, tarihsel ve güncel anlatılar kullanılır. Güncel anlatı Venedik'te araştırma yapan odak figür Kamil Uzman'ın gözünden verilir. Tarihsel anlatı ise Kamil Uzman'ın tablolar aracılığıyla geçmişe yaptığı yolculuklar geriye dönüş tekniğiyle ve romanda üç bölümden oluşan Jacopo, Giovanni ve Gentile Bellini ailesinin anlatılarıyla iletilir. (Çavuş, s. 2002) Bu çalışma, "Resimli Dünya" romanından hareketle tarihin edebi metinlerde yeni bakış açılarıyla nasıl işlendiğini, özellikle de romanın ana karakteri Kamil Uzman üzerinden bu yaklaşımın nasıl somutlaştığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, yeni tarihselcilik kuramı çerçevesinde Resimli Dünya'nın tarih anlatısını ve Kamil Uzman karakteri aracılığıyla gerçeklik, kimlik ve sanat öğelerinin nasıl bir araya getirildiğini inceleyecektir. Bu bağlamda, romanın tarihsel olaylara yaklaşımını, geleneksel tarih yazımıyla ayrılan yönlerini ve kültürel temsil aracılığıyla gerçekliğin yeniden

şekillenmesini ele almaktadır. Bu sayede, Resimli Dünya'nın, klasik tarihsel roman anlayışının ötesinde, sanatı ve tarihi iç içe geçirerek kurgusal bir metin oluşturduğu ortaya konacaktır.

II.RESİMLİ DÜNYA ROMANINDA YENİ TARİHSELÇİLİK

Yeni tarihselcilik; bir tarihsel olayın ya da figürün tarihsel gerçekliğinden ziyade, onun kültürel ve toplumsal bağlamda nasıl temsil edildiğini, yorumlandığını ve şekillendirildiğini ele alan eden bir edebi akımdır. Bu akım; özellikle post modern düşüncenin etkisiyle, tarihin ve kültürün yalnızca nesnel bir gerçeklik değil; sürekli olarak değişen, gelişen ve birden fazla perspektifle ele alınan, sürekli gelişim içinde bulunan dinamik bir süreç olduğunu savunur. “Resimli Dünya” romanında da bu durum gözlemlenmektedir. Gürsel, Kamil Uzman adlı odak figürün sanatsal keşifleri ve Batı ile Doğu arasındaki kültürel etkileşimi inceleyerek, tarihsel temsillerin kültürel bir inşa olduğunu ve geçmişin yalnızca bir anlatı değil, farklı kültürel ve toplumsal bağlamlarda şekillenen bir yapı olduğunu gösterir.

Romandaki tablolardan yola çıkılarak Venedik'in sanatsal dünyasına günlük havasında yapılan bir yolculuk anlatılmaktadır. Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesinden Hz. Meryem tablosuna, Fatih'in portresine, Cem Sultan'ın sürgün edilişine kadar pek çok farklı olayı da bütün detaylarına kadar yeniden kurulan bir anlatı biçiminde okuyucuya aktarmaktadır.

Kamil Uzman, İtalyan Rönesans'ının önemli ressamlarından Bellini ailesinin izini sürerken, aynı zamanda kendi iç dünyasıyla da yüzleşmektedir. Bu süreçte, sanatın kişisel kimlik ve tarihsel bilinç üzerindeki etkilerini deneyimler aktarılmaktadır. Kamil Uzman, geçmişini sadece tarihi belgeler üzerinden değil, aynı zamanda sanat eserleri ve kişisel deneyimler üzerinden de okumaya çalışan bir tarihçidir. Roman, Doğu ve Batı kültürleri arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri ele alarak, kültürel kimlik ve aidiyet konularını tartışır.

“Birden silindi renkler. Venedik tablosundaki kalabalık, Cornaro'nun yüzüyle birlikte yavaşça uzaklaştı. Figürler dalgalanmaya, suda ayrışıp bozulmaya, biçimden biçime girmeye başladı. Sonra eriyip gitti tümü. Tuvalin boşluğunu bir anda karanlık gece doldurdu. Kâmil Uzman, 1473 yılının 14 Kasımı'nda, güz yapraklarının krallık sarayına doğru sürüklendiklerini görür gibi oldu.” (Gürsel, s.23)

Resimli Dünya’da tarihsel gerçeklik yalnızca geçmişin sabit bir anlatımı olarak değil, bir sanat eserinin tetiklediği hayali bir deneyim olarak sunulmaktadır. Kamil Uzman’ın bir tabloya bakarken geçmişe doğru bir yolculuğa çıkması, romanın tarihsel olayları edebiyat yoluyla nasıl yeniden inşa ettiğini göstermektedir. Yukarıdaki alıntıda, Bellini’nin tablosuna bakan Kamil’in zihin dünyasında, sanat eseri ile tarih iç içe geçmekte ve anlatı yeni tarihselci bir kurguya dönüşmektedir. Kamil Uzman, farklı kültürler arasında köprü kurmaya çalışırken, kendi kimliğini de sorgulamaktadır. Bu durum, romanın yeni tarihselcilik yaklaşımının temel prensiplerinden biri olan, tarihsel bilginin farklı kaynaklardan elde edilmesi ve yorumlanması gerektiği fikrini destekler.

Kamil Uzman, romanın ana karakteri olarak, sanat eserleri aracılığıyla Osmanlı İmparatorluğu’nun Batı’daki yansımalarını araştırır. Özellikle Gentile Bellini’nin Fatih Sultan Mehmet portresi, Batı sanatındaki Osmanlı temsillerinin bir örneğidir. Kamil, bu portreye bakarken, yalnızca Osmanlı’yı değil, aynı zamanda Batı’nın Osmanlı’ya bakışını da analiz eder. Burada tarih, sadece nesnel bir dizi olay değil, kültürel ve toplumsal bağlamlarla yeniden şekillenen bir yapıdır. Kamil Uzman; Bellini’nin portresini incelediğinde, sadece geçmişin bir temsilini değil, aynı zamanda bu temsilin Batı’nın kültürel algısını nasıl biçimlendirdiğini inceler. Bu süreç, Kamil’in geçmişi yeniden yorumlamasına ve kendi kimliğini bu yeniden yapılanmış tarihe göre şekillendirmesine olanak tanır. Kamil’in sanat üzerinden tarihsel sorgulaması, bu temayı daha derine taşır ve tarihin, toplumların kültürel bağlamlarına göre nasıl değişebileceğini göstermektedir.

Kamil Uzman'ın kimlik arayışı, sanat aracılığıyla Batı ve Osmanlı arasındaki ilişkilerin yeniden inşasını ele alır. Batı sanatındaki Osmanlı temsilleri; yalnızca tarihsel figürler ya da olayları değil, aynı zamanda kimlik ve kültürel farkları da yansıtmaktadır. Kamil; sanat eserlerini inceleyerek, Batı'nın Osmanlı'yı nasıl temsil ettiğini ve Osmanlı kimliğini Batı tarafından nasıl şekillendirildiğini sorgular (Shaw, s. 2011). Kimlik, geçmiş ve kültürel temsiller arasındaki ilişki Resimli Dünya'nın en önemli temalarından biridir. Kamil, Batı sanatındaki temsillerin, Osmanlı'nın toplumsal kimliği ve tarihsel belleği üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamaya çalışırken, geçmişi yeniden kurar.

II.A. YENİ TARİHSELÇİLİK KURAMININ FİGÜR ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Kamil Uzman, Nedim Gürsel'in Resimli Dünya romanının merkezinde yer alan ve yeni tarihselcilik bakış açısından okurun geçmişi yeniden sorgulamasını sağlayan en önemli figürdür. O, bir sanat tarihçisi olarak sadece tabloların estetik değerlerini incelemekle kalmaz; sanat eserlerini kültürel ve toplumsal değerlerini de göze alarak inceler ve okura aktarır. Kamil Uzman, romanda sanat eserlerini incelerken onları tarihsel bağlamlarıyla birlikte ele almaktadır. Uzman, her bir tabloyu yalnızca estetik bir değer taşıyan bir nesne olarak görmemekle birlikte aksine her tablonun içerdiği imgeler ve semboller aracılığıyla geçmişin kültürel ve sosyal yapısını anlamaya çalışır. Bu yaklaşım; metinlerin ya da sanat eserlerinin sadece kendi içlerinde değil, aynı zamanda içinde üretildikleri dönemin ideolojilerinden, toplumsal yapılarından ve tarihsel olaylarından nasıl etkilendiklerinin de anlaşılması gerektiğini savunur. Kamil; Bellini'nin Fatih Sultan Mehmet portresi gibi eserler üzerinden, Batı'nın Osmanlı'yı nasıl temsil ettiğini analiz ederken, tarihsel alıntılarla o dönemlerdeki toplumun belleğinde nasıl yer ettiğini da okura aktarır.

Kamil Uzman'ın sanat eserlerine olan yaklaşımı, tabloları “metin” gibi okumasıyla aktarılmaktadır. Her tablo, geçmişin bir anlatısı olarak kabul edilir ve her sembol ya da figür,

tarihsel bir anlam taşır. Kamil; bu tabloların içindeki anlamları çözümlemeye çalışırken, aynı zamanda bu anlamların Batı ve Doğu arasındaki kültürel farklardan nasıl beslendiğini ve bu farkların tarihsel bağlamda nasıl şekillendiğini de sorgulamaktadır. Özellikle Bellini'nin Fatih Sultan Mehmet portresi, Kamil için Batı'nın Osmanlı'ya bakışını yansıtan bir sembol haline gelir. Fatih Sultan Mehmet acımasız olmasının örnekleriyle okura sunulmasına rağmen romanda ikinci bir yüzü de gösterilmektedir: Fatih Sultan Mehmet Osmanlı'da portresini yaptıran ilk padişaktır. Romanın kurgusuna uygun olarak verilen bu özellik, Kamil Uzman'ın Venedik'e olan ziyaretinin de temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple tablo, sadece Fatih Sultan Mehmet'in portresi olmanın ötesinde, Batı'nın Osmanlı'yı ve Doğu'yu nasıl temsil ettiğine dair önemli bakışlar sunar.

Kamil Uzman'ın tablolara olan yaklaşımı, aynı zamanda onun kişisel geçmişiyle yüzleşmelerini okura gösterir. Her ne kadar sanat tarihi üzerine yaptığı araştırmaların Batı'da yer alan eserlerle sınırlı kalmış gibi görünse de Kamil'in yaptığı tarihsel çözümlemeler, onun kendi kimliğiyle, geçmişiyle ve toplumu ile ilişkisinin yeniden kurulmasına yol açar. Kamil Uzman'ın Venedik'e yaptığı yolculuğun temel sebebi Bellini ailesinden Gentile Bellini'yi ve tablolarını araştırmaktır. Ancak Uzman bu yolda araştırmalarıyla birlikte kendi yaşamını Giovanni Bellini'ye daha yakın bulur. Dışlanan oğul olan Giovanni'nin yaptığı sanat eserleri ve Giovanni'nin Madonnalarını nasıl keşfettiği ve bu rastlantının onu “can evinden vurulmuş” (Gürsel, s. 117) gibi etkilediğini ve sarstığını fark eder. Giovanni'nin de anne figürünün yoksunluğu içinde bir yaşam sürmesini kendi yaşantısına benzetir ve Giovanni'nin çalışmalarının ışığında kendi geçmişine bir yolculuk yapar.

Kamil, Batı'nın Osmanlı'yı nasıl temsil ettiğine dair bulgularını toplarken, aynı zamanda Batı'nın bu temsiller aracılığıyla Osmanlı'yı bir “öteki” olarak konumlandığını ve bu konumlandırmanın kendi toplumsal hafızasını nasıl şekillendirdiğini fark eder. Kamil; Batı sanatındaki Osmanlı figürlerinin, tarihsel anlatıları şekillendiren ve kültürel kimlikleri inşa eden

araçlar olduğuna inanır. Kamil'in sanatla yüzleşmesi, bireysel kimliğini ve toplumunun tarihini anlamının bir yolu haline gelir. Bu süreç, onun hem geçmişi hem de toplumunun kültürel özelliklerini yeniden keşfetmesine neden olur. Kamil Uzman'ın sanat eserleri üzerinden yaptığı bu tarihsel okuma, geçmişin yalnızca tek bir doğru anlatıya sığdırılamayacağı; aksine farklı bakış açıları, kültürel ve toplumsal öğelerle sürekli olarak yeniden inşa edildiğini gösterir.

Venedik'teki kanallar ve tarihi mekânlar arasında geçen sahneler, Kamil'in bireysel sorgulamalarını daha da derinleştirmektedir. Venedik'te, Doğu'nun bir simgesi olan Fatih Sultan Mehmet portresine bakarken, bu tablonun yalnızca bir estetik nesne olmadığını, aynı zamanda Batı'nın Doğu'yu anlama ve temsil etme çabalarının bir ürünü olduğunu fark eder. Bu süreç, Kamil'i kendi geçmişiyle yüzleşmeye iter.

"Resimli Dünya" romanında sanat eserleri yalnızca estetik birer nesne olarak değil, aynı zamanda tarihsel anlatının bir aracı olarak işlenmektedir. Sanat, sadece bireysel bir yaratım süreci olarak değil, aynı zamanda toplumların kimlik inşasında ve tarih algısında etkili olan bir anlatı biçimi olarak romanın merkezinde yer alır. Her sanat eserinin yaratıldığı dönemin zihniyet ve geleneğini yansıttığı göz önüne alındığında yapıttaki her tablonun o dönemin izlerini taşıdığı da kabul edilmelidir. Bu bağlamda bakıldığında yazar aslında odakta söz konusu tablolara yoğunlaşırken aynı zamanda okura o dönemin zihniyetiyle ilgili bilgi ve yorumlarını da aktarmaktadır. Buradan hareketle yazarın yapıtı oluşturma sürecinde el aldığı tablolar ile ilgili araştırma sürecini yaşadığı sonucuna varılır. Bu durum romana aynı zamanda neredeyse bir belgesel karakteri de kazandırmıştır. Kamil Uzman'ın Bellini'nin tablolarına duyduğu ilgi; yalnızca sanatsal bir merak değil, tarihsel gerçekliğin temsil edilme biçimlerine dair derin bir sorgulama niteliği taşır. Yeni tarihselcilik bağlamında, sanatın bir bellek ve yorumlama aracı olduğu düşüncesi ön plana çıkar. Roman; sanatı hem geçmişin bir yansıması hem de tarihsel anlatının bir parçası olarak sunarak görsel temsillerin tarih yazımındaki rolünü vurgular. Kamil Uzman'ın sanatı okuma biçimi; bir müze gezgini gibi değil, tarihin ve kültürel kimliklerin nasıl

şekillendiğini anlamaya çalışan bir araştırmacı gibi tasvir edilmektedir. Sanat eserlerine yaklaşımı; tabloları tarihsel olayların belgeleri olarak okumaktan öte, onların yaratıldığı dönemlerin ideolojik bağlamlarını ve temsil mekanizmalarını sorgulamaya dayanır.

“Zavallı Fuzuli! İstanbul’un düşünüyü kur yıllar yılı, Diyarırurum’a, uzak ülkelere kaçış özlemiyle yan tutuş ve Kerbela’da geçir ömrünü! Orada peygamberin torunlarının türbesine karşı kuş konmaz kervan geçmez bir çölde şiir yaz senden daha yeteneksiz şairler Topkapı Sarayı’nda göklere çıkartılır, yumurtladıkları her dizeye bin akçe bağışlanırken” (Gürsel, s.198)

Alıntıdan hareketle tarih boyunca sanatçının maruz kaldığı sosyopolitik gerçekleri ve sanatın toplumsal çelişkiler içindeki yerini vurgulamak amaçlanıyor denilebilir. İslamiyet’te resmin özellikle de insan resimlerinin çizilmesinin uzunca bir süre yasak olduğu bilinen bir gerçektir. Yazarın romandaki tablolar hakkındaki çıkarsamaları çoklukla bu yasaklamaların etkilerinin kendisinde asgari düzeyde hatta hiçbir şekilde etkili olmadığını göstermektedir.

Kamil; Bellini’nin Fatih Sultan Mehmet portresine bakarken yalnızca Osmanlı’nın sanatsal temsillerine değil, Batı’nın Doğu’yu nasıl algıladığına ve betimlediğine de odaklanır. Bu noktada, sanatın yalnızca bir gerçeklik yansıtma aracı değil, aynı zamanda ideolojik bir aygıt olduğu fikri öne çıkar. Fatih Sultan Mehmet’in portresi; yalnızca bir hükümdarın tasviri değil, aynı zamanda Batı’nın Osmanlı İmparatorluğu’na bakışını biçimlendiren bir görsel araç olarak işlev görür. Yeni tarihselcilik perspektifiyle ele alındığında; bu portre yalnızca geçmişin bir yansıması değil, aynı zamanda geçmişin kurgulayan ve belirli bir anlatıyı güçlendiren bir araç olarak yorumlanabilir. Yazar bu çıkarsamada bulunurken konuya bir sanat eleştirmeninden ziyade Doğu kültürü karşısındaki sıradan bir Batılı vatandaşın gözüyle yaklaşır.

Sanat; Resimli Dünya romanında yalnızca estetik bir unsur olarak değil, geçmişin bugüne taşınmasını sağlayan bir anlatı aracı olarak ele alınmaktadır. Kamil Uzman; Venedik

sokaklarında ve müzelerinde gezindikçe yalnızca sanatı değil, aynı zamanda tarihin nasıl kurgulandığını da keşfeder.

" Giovanni'nin Madonnaları kadar güzel olmasa da padişah o resme baktıkça kendi annesini; kimliğini hâlâ bilmediğimiz o sarışın, belki esmer, uzun ya da kısa saçlı, beyaz yüzlü kadını düşlemiş miydi?" (Gürsel, s.307)

Sanat eserlerinin bireysel hafızalarla kurduğu bağ vurgulanmaktadır. Bellini'nin portresi ve diğer sanat eserleri, yalnızca Osmanlı'nın Batı'daki temsili açısından değil, aynı zamanda bireysel hafızanın ve kültürel kimliğin oluşumu açısından da romanın temel taşlarından biri olarak işlenmektedir.

Kamil Uzman'ın yolculuğu; yalnızca geçmişin izlerini süren bir sanat tarihçisi olarak değil, aynı zamanda kendi kimliğiyle ve kişisel belleğiyle yüzleşen bir birey olarak da kurgulanmıştır. Onun Bellini'nin tablolarına ve Venedik'in tarihine duyduğu ilgi, yalnızca akademik bir araştırma hevesini taşımaktan çok; kişisel bir kimlik arayışına dönüşür. Kamil'in geçmişle yüzleşme süreci, sanat eserleri aracılığıyla şekillenir ve tarihsel gerçeklikler bireysel deneyimlerle iç içe geçer.

Kamil'in kendini Giovanni Bellini'ye benzetmesi adeta aynı şeyleri yaşamış gibi düşünmesi, onun kimlik arayışındaki çıkmazları ve belirsizlikleri özetler. Bu noktada, Yeni tarihselcilik'in temel iddialarından biri olan tarihin yalnızca geçmişi anlamak için değil, aynı zamanda bugünü ve bireysel kimliği şekillendiren bir unsur olarak ele alınması fikri devreye girer.

Kamil'in Venedik'teki yolculuğu; yalnızca Batı sanatıyla tanışma süreci değil, aynı zamanda geçmişin bugünü nasıl şekillendirdiğini ve bireyin tarihsel anlatılar içinde nasıl konumlandığını anlamaya yönelik bir çabadır. "Bir ressam için ölüm, keyfince resim yapmak değilse eğer, ne ki" (Gürsel, 2020, s. 164) ifadesi, bireysel tarih ve sanatsal üretim arasındaki

ilişkiyi vurgularken, Kamil'in sanata bakış açısının yalnızca akademik bir analizle sınırlı olmadığını, aynı zamanda kendi iç dünyasını anlamlandırma çabasına dönüştüğünü gösterir.

Sonuç olarak, Kamil Uzman'ın sanatı okuma biçimi, bireysel kimlik, tarihsel anlatılar ve kültürel bellek arasındaki etkileşimi vurgular. "Resimli Dünya" romanında sanat, yalnızca bir temsil aracı olarak değil, aynı zamanda bireyin ve toplumun tarih içindeki konumunu anlamlandırma sürecinin bir parçası olarak ele alınır. Bu bağlamda, yeni tarihselcilik perspektifiyle ele alındığında, Kamil'in sanat eserlerine bakışı yalnızca geçmişi anlamaya yönelik değil, aynı zamanda bugünü şekillendiren dinamikleri sorgulayan bir yaklaşım olarak değerlendirilir.

Sanat, tarih boyunca yalnızca estetik bir anlatım aracı olarak değil, aynı zamanda politik ve ideolojik bir temsil biçimi olarak da kullanılmıştır. Resimli Dünya romanında, sanatın bu çok yönlü yapısı özellikle Kamil Uzman'ın Bellini ailesinin tablolarını incelemesi üzerinden derinlemesine işlenmektedir. Kamil'in Venedik'te yaptığı araştırmalar, yalnızca geçmişin izini sürmekten ibaret değildir; aynı zamanda Batı'nın Doğu'yu nasıl algıladığına ve temsil ettiğine dair ideolojik bir sorgulamayı da içermektedir. Özellikle Gentile Bellini'nin Fatih Sultan Mehmet portresi, bu temsil biçiminin en önemli örneklerinden biri olarak karşımıza çıkar. Kamil, bu tablonun yalnızca Osmanlı hükümdarını resmetmekten öte, Batı'nın Osmanlı'ya bakışını şekillendiren bir anlatı aracı olduğunu fark eder. Bellini'nin eseri; Fatih'i yalnızca güçlü bir hükümdar olarak değil, aynı zamanda Batı değerleriyle bütünleşmiş bir figür olarak sunar. Bu, sanatın salt bir yansıtma aracı olmadığını; aksine tarihî anlatıları biçimlendiren ve yönlendiren bir unsur olduğunu gösterir. Bu noktada Kamil'in Fatih'in resmini Avrupalı diğer krallara benzetmesi dikkat çeker. Sanat eserlerinin tarihî gerçekliği birebir yansıtmaktan çok, onu belirli ideolojik ve kültürel çerçeveler içinde yeniden ürettiğini gösterir. Bellini'nin portresi; Osmanlı'nın kendini Batı dünyasına nasıl sunmak istediğini değil, Batı'nın Osmanlı'yı nasıl görmek istediğini yansıtır.

Sanatın politik bir araç olarak nasıl işlev gördüğüne dair en önemli vurgulardan biri de Cem Sultan'ın Avrupa'daki sürgün yıllarına ilişkin betimlemelerde görülmektedir. Kamil, Cem Sultan'ın hikâyesini incelerken onun yalnızca bir şehzade olmadığını, aynı zamanda Osmanlı'nın Batı tarafından nasıl algılandığını gösteren bir figür olduğunu fark eder. Kamil Uzman'ın yaptığı incelemeler; tarihî figürlerin ve sanat eserlerinin salt birer bilgi kaynağı değil, aynı zamanda geçmişin bugüne nasıl aktarıldığını gösteren araçlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Sanat eserleri yalnızca tarihi olayları anlatmaz, aynı zamanda bireyin kendi geçmişiyle yüzleşmesine de imkân tanır. Kamil Uzman için sanat; yalnızca akademik bir araştırma alanı değil, aynı zamanda kendi kimliğiyle ilgili bir keşif sürecidir. Resimli Dünya romanında Kamil'in Venedik ve İstanbul arasında yaptığı yolculuk, bir sanat tarihçisinin araştırmalarından çok daha fazlasını içerir; bu yolculuk, onun kendi benliğini ve aidiyetini anlamlandırmasını sağlayan bir arayıştır.

Özellikle Kamil'in Giovanni Bellini'nin Madonna resimlerine duyduğu ilgi, onun çocukluk anılarıyla ve geçmişte yaşadığı kötü deneyimler ile doğrudan ilişkilidir. Romanın bir bölümünde Kamil, Madonna figürünü inceledikten sonra kendi kendine şunları düşünür:

“Giovanni'nin Madonnalarıyla karşılaşınca onulmaz bir boşluk duygusuna yol açmıştı, annenin yokluğunu yeni fark etmiş gibi kahreden bir duyguya.” (Gürsel, s. 118)

Bu alıntı; sanatın yalnızca bir temsil biçimi değil, aynı zamanda bireysel hafızanın bir parçası olarak işlev gördüğünü de göstermektedir. Kamil'in sanat eserleri karşısında hissettiği yoğun duygular, onun yalnızca geçmişle değil, kendi kimliğiyle de hesaplaşmasına yol açar, aynı zamanda tarihî ve kültürel kimliğin bir parçası olduğu vurgulanmaktadır. Kamil Uzman'ın sanatı okuma biçimi, tarih ile bireysel kimlik

arasındaki etkileşimi de gözler önüne sermektedir. Bellini'nin eserleri üzerinden Osmanlı'nın Batı'daki temsillerini incelerken, aynı zamanda bireysel hafızanın ve kültürel kimliğin nasıl inşa edildiğini anlamaya çalışır.

“Oysa Gentile Bellini ilgilendiriyordu onu. İstanbul'a dek gidip Fatih'in portresini yapan Gentile'ydi çünkü.” (Gürsel, s. 34)

III.YENİ TARİHSELÇİLİK VE TARİHİN SÜREKLİ YENİDEN İNŞASI

Kamil Uzman'ın tarihî tablolar aracılığıyla geçmişi keşfetmeye çalışması, “tarihin edebiyat yoluyla yeniden kurgulanması” fikriyle örtüşmektedir. Roman boyunca Kamil, sanat eserlerini yalnızca geçmişin belgeleri olarak değil, aynı zamanda geçmişin nasıl anlatıldığını belirleyen araçlar olarak görür.

Bu düşünce, tarihsel anlatıların yalnızca olayları değil, aynı zamanda bu olayların nasıl algılandığını ve sunulduğunu da kapsadığını savunan temel ilkesiyle örtüşmektedir. Gürsel'in romanında tarih; yalnızca geçmişi anlamının değil, bugünü anlamlandırmanın da bir yolu olarak işlenmektedir. Sanatın tarih yazımı üzerindeki etkisi, yalnızca geçmişin tasviriyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda geçmişin bugüne nasıl taşındığını ve günümüz perspektifinden nasıl yeniden yorumlandığını da belirler. Bu noktada, Kamil'in araştırmaları tarih ile edebiyat arasındaki sınırları bulanıklaştıran bir yapı oluşturur. Roman, sanat eserleri aracılığıyla geçmişin yalnızca hatırlanmadığını, aynı zamanda sürekli olarak yeniden üretildiğini de ortaya koyar.

IV.SONUÇ

Nedim Gürsel'in Resimli Dünya romanı, tarih ve edebiyatın iç içe geçtiği anlatı teknikleri açısından oldukça kapsamlı bir yapı sunmaktadır. Bu çalışmada, “Resimli Dünya” romanının yeniden kurulan bir tarihi yapının modern edebiyatta nasıl değerlendirilebileceği incelenmiş,

özellikle Kamil Uzman figürü ve onun tarih ile kurduğu ilişki üzerinden edebi bir çözümleme yapılmıştır.

Araştırma sorusuna yanıt olarak “Resimli Dünya” romanının tarihsel olayları yalnızca aktaran bir eser olmadığı, aksine tarihsel gerçekliği anlatı yoluyla yeniden kurguladığı sonucuna varılmıştır. Romanın geçmişi yalnızca sabit bir veri olarak ele almadığı, aksine sürekli olarak değişen ve yeniden yazılan bir anlatı olarak sunduğu görülmektedir. Gürsel’in romanı yalnızca tarihî gerçekleri sunmakla kalmaz, aynı zamanda bu gerçeklerin kurgusal anlatılar yoluyla nasıl şekillendiğini gösterir. Özellikle Kamil Uzman karakteri, sanat eserleri ve anlatı aracılığıyla geçmişi anlamaya çalışırken tarihsel gerçeklik ile bireysel hafıza arasındaki sınırların nasıl bulanıklaştığını da gözler önüne sermektedir.

Romanın edebi açıdan en dikkat çekici yönlerinden biri, anlatı yapısındaki çok katmanlılık ve zaman mekan geçişlerinin dinamik kullanımındır. Kamil Uzman’ın içsel yolculuğu; yalnızca Venedik ve Osmanlı tarihi arasında bir gezinti değil, aynı zamanda bireysel kimliğini keşfetme süreci olarak işlenmiştir. Gürsel, Kamil’in gözünden anlatılan sahneler aracılığıyla, bireysel hafıza ile toplumsal hafızanın nasıl iç içe geçtiğini göstererek edebi bir anlatı kurmaktadır.

Romanda Kamil Uzman figürü; sadece bir sanat tarihçisi değil, aynı zamanda edebi bir karakter olarak kimlik inşası sürecinde derinlemesine işlenmiştir. Onun tarih ile kurduğu ilişki, yalnızca akademik bir araştırma çabası değil, kişisel hafıza ile tarihsel bellek arasındaki gerilimi anlamlandırma sürecidir. Karakterin edebi açıdan taşıdığı çok katmanlı yapı, onun yalnızca tarihî temsilleri inceleyen bir figür olmadığını, aynı zamanda geçmiş ile şimdi arasında gidip gelen, anlatıyı yönlendiren bir karakter olduğunu gösterir. Bu durumun örneği, Giovanni Bellini’nin Madonna tasvirlerinde, Kamil Uzman’ın yaşadığı duygularda görülmektedir. Bellini’nin Madonna figürleri, anne sevgisi ve kutsallık kavramlarını öne çıkarırken Kamil Uzman’ın bu resimlere duyduğu ilgi, annesiz büyümesiyle doğrudan bağlantılıdır. Bu

bağlamda, Kamil'in Madonna figürlerine bakışı yalnızca sanatsal bir değerlendirme değil, aynı zamanda kendi geçmişiyle hesaplaşma sürecinin bir parçasıdır. Yeni tarihselcilik çerçevesinde değerlendirildiğinde, Gürsel'in Kamil Uzman karakteri aracılığıyla sanat eserlerini yalnızca bir tarihsel kayıt olarak ele almadığı, aynı zamanda bireysel hafıza ve kimlik oluşumunun da bir unsuru olarak kullandığı görülmektedir. Bu bağlamda Gürsel, sanatın ve edebi anlatının; geçmişi sadece aktaran değil, aynı zamanda yeniden şekillendiren dinamikler olduğunu ortaya koymaktadır. Kamil Uzman'ın sanatla kurduğu bağ, onun yalnızca dış dünyayı anlamasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kendi iç dünyasıyla yüzleşmesine de aracılık eder. Bu yönüyle karakter, edebi anlamda gelişim gösteren ve roman boyunca dönüşüm geçiren bir figürdür.

“Resimli Dünya” geçmişi sabit bir anlatı olarak değil; değişken, yoruma açık ve yeniden inşa edilen bir yapı olarak ele almaktadır. Gürsel, anlatı boyunca tarih ve kurgu arasındaki sınırları daraltarak okuyucuya tarihin edebiyat yoluyla nasıl gözler önüne serilebileceğini göstermektedir. Roman, sanat tarihi ve edebiyat ilişkisini kurarken, aynı zamanda bireysel ve toplumsal hafızanın nasıl şekillendiğine dair edebi bir yorum sunmaktadır. Gürsel'in anlatı tarzı, tarihsel olayları edebiyatın imkanlarıyla yeniden üretirken okuyucuyu da bu sürecin bir parçası haline getirmektedir.

KAYNAKÇA

- Çavuş, R. (2002). Edebiyat incelemelerinde tarihe yeni bir dönüş. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 42(1-2), 121-133.
- Erdemir, G. K. (2018). Yeni tarihselci söylem ışığında bir disiplin olarak edebiyat. Folklor/Edebiyat, 24(94), 299-314.
- Gürsel, N. (2020). Resimli Dünya. Doğan Kitap.
- Shaw, W. M. K. (2011). Osmanlı resim sanatı: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Batı sanatının yansımaları. Londra: I.B. Tauris.